

XÁC ĐỊNH NỘI DUNG HỌC TẬP VÌ SỰ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG Ở TRUNG TÂM HỌC TẬP CỘNG ĐỒNG

ThS. BÊ HỒNG HẠNH

Trung tâm nghiên cứu Giáo dục không chính quy

Hiện nay phát triển bền vững (PTBV) đang trở thành vấn đề quan trọng, cấp bách mà tất cả các quốc gia đều phải quan tâm. Giáo dục là nền tảng cho sự PTBV, là con đường đi đến sự PTBV. Liên Hợp Quốc đã khởi xướng Thập kỉ giáo dục PTBV (2005-2014), hướng tới mục tiêu thúc đẩy giáo dục với vai trò là nền tảng cho một xã hội bền vững hơn. Trước yêu cầu PTBV của các nước trên thế giới và trong khu vực, UNESCO đã đề xuất 15 nội dung giáo dục vì sự PTBV. Nhiều nước đã và đang nghiên cứu biên soạn các tài liệu giáo dục vì sự PTBV và cách triển khai các nội dung đó. Định hướng chiến lược PTBV ở Việt Nam (hay còn gọi là Chương trình nghị sự 21 của Việt Nam) đã xây dựng kế hoạch 5 năm còn lại của thập kỉ, trong đó một nội dung quan trọng cần được đẩy mạnh, đó là: *Tích hợp, lồng ghép giáo dục PTBV vào các chương trình giáo dục chính quy và phi chính quy và tăng cường giáo dục không chính quy.*

1. Sự cần thiết của việc xác định nội dung học tập vì sự PTBV ở trung tâm học tập cộng đồng

Trung tâm học tập cộng đồng (TTHTCĐ) là mô hình giáo dục đã và đang được phát triển, duy trì và củng cố ở Việt Nam. Chỉ sau gần 10 năm hình thành và phát triển, TTHTCĐ đã được đánh giá là mô hình có hiệu quả trong việc tạo cơ hội học tập thường xuyên, học tập suốt đời cho mọi người dân ở cộng đồng, góp phần nâng cao dân trí, bồi dưỡng nguồn nhân lực. TTHTCĐ cũng là một cơ sở giáo dục rất phù hợp và tiện lợi cho việc triển khai thực hiện các chương trình giáo dục hướng tới PTBV. Hiện nay, cả nước đã có 9990 TTHTCĐ (tháng 8/2010). Tuy nhiên, chất lượng và hiệu quả hoạt động của các TTHTCĐ còn có những hạn chế, bất cập. Các TTHTCĐ đang phải đối mặt với không ít khó khăn, thách thức. Trong đó, việc xác định những nội dung học tập cũng là một thách thức lớn. Nội dung học tập ở các TTHTCĐ hiện chưa thật sự đa dạng, phong phú, chưa đáp ứng được nhu cầu cần gì học nấy của mọi người dân. Việc xác định và thiết kế những nội dung học tập vì sự PTBV cho người dân ở cộng đồng chưa được quan tâm, chú ý. Vì thế, nội dung học tập chưa thật sự đáp ứng được yêu cầu về PTBV của cộng đồng, địa phương.

Khác với nhà trường chính quy, ở TTHTCĐ, chương trình và nội dung học tập thường là do các địa phương, các TTHTCĐ tự xây dựng trên cơ sở yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, của cộng đồng và nhu cầu học tập của người dân, trừ một số chương trình giáo dục quốc gia để lấy văn bằng, chứng chỉ. Người học ở TTHTCĐ là hoàn toàn tự nguyện, học theo nhu cầu, sở thích. Trong khi đó, mỗi cộng đồng lại có những đặc điểm, điều kiện phát triển riêng nên không thể có một chương trình chung, phù hợp với tất cả các TTHTCĐ... Chính vì vậy, nội dung học tập của từng TTHTCĐ phải hết sức thiết thực, phù hợp với nhu cầu của người học, phải giúp người học giải quyết được các vấn đề bức xúc, những khó khăn trong đời sống, lao động sản xuất của chính người dân trong cộng đồng đó. Như vậy, trong quá trình tổ chức thực hiện các hoạt động ở TTHTCĐ, việc xác định được các nội dung học tập phù hợp là rất quan trọng và cần thiết. Khi có nội dung học tập thiết thực, phù hợp TTHTCĐ mới thu hút và huy động được nhiều người dân tham gia học tập, góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của TTHTCĐ.

2. Một số nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ

Các TTHTCĐ nếu muốn huy động người dân tham gia tích cực và có hiệu quả vào PTBV, cần phải cung cấp cho họ những chương trình giáo dục mang định hướng PTBV. Hiện nay, ở cộng đồng, người dân không chỉ cần được cung cấp những thông tin, kiến thức, kĩ năng cần thiết mà họ phải được rèn luyện và nâng cao năng lực vận dụng, giải quyết các vấn đề của PTBV. Họ không chỉ cần biết cách làm kinh tế, làm giàu mà họ còn cần phải biết hành động có hiệu quả để bảo vệ môi trường, phải có hiểu biết về các vấn đề văn hóa - xã hội, biết phòng chống các tệ nạn xã hội, biết chăm sóc sức khỏe, biết phòng, chống các dịch bệnh, biết đối nhân xử thế, biết tôn trọng giá trị truyền thống và bản sắc văn hóa của dân tộc, ... Như vậy, có rất nhiều nội dung học tập cần được phổ biến, tuyên truyền cho người dân ở TTHTCĐ và những nội dung học tập này cần phải đáp ứng được các yêu cầu như:

Yêu cầu về PTBV của cộng đồng, địa phương.

Yêu cầu về PTBV của quốc gia, khu vực và toàn cầu.

Yêu cầu đảm bảo các nội dung cơ bản của giáo dục PTBV.

Yêu cầu đảm bảo đáp ứng nhu cầu học tập của người dân ở cộng đồng.

Yêu cầu đảm bảo giải quyết những khó khăn, thách thức của thực tiễn.

...

Với các yêu cầu trên, nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ cần bao gồm các nội dung học tập thuộc các lĩnh vực cơ bản của đời sống, các lĩnh vực này đã và đang có vai trò quan trọng trong việc đảm bảo sự PTBV của từng quốc gia, cộng đồng trong giai đoạn hiện nay, đó là các lĩnh vực: kinh tế, văn hóa- xã hội, môi trường, sức khỏe, pháp luật. Vì vậy, các TTHTCĐ cần tổ chức cho người dân học tập những lĩnh vực thuộc các nội dung sau:

- Nội dung giáo dục Phát triển kinh tế
- Nội dung giáo dục Văn hóa- xã hội
- Nội dung giáo dục Bảo vệ sức khỏe
- Nội dung giáo dục Pháp luật
- Nội dung giáo dục Bảo vệ môi trường

Những nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ không là bất biến mà luôn phải được thay đổi, cập nhật để đáp ứng các yêu cầu về PTBV của cộng đồng theo từng thời điểm, từng giai đoạn lịch sử khác nhau. Tùy theo điều kiện, đặc điểm riêng của từng cộng đồng, địa phương, các TTHTCĐ sẽ xác định những nội dung học tập cụ thể thuộc các lĩnh vực nội dung trên phù hợp với yêu cầu PTBV của cộng đồng, địa phương.

3. Cách xác định nội dung học tập vì sự phát triển bền vững ở TTHTCĐ

Để xác định nội dung học tập vì sự PTBV, các TTHTCĐ cần quán triệt một số yêu cầu cơ bản và có thể tiến hành theo các bước sau:

3.1. Yêu cầu cần quán triệt: Một số yêu cầu cần được quán triệt khi xác định nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ, đó là:

Đảm bảo sự tham gia, làm chủ của cộng đồng vào việc xác định nội dung học tập. Việc xác định nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ cần có sự tham gia của các thành phần: Lãnh đạo xã; đại diện các ban, ngành, đoàn thể, tổ chức xã hội; các già làng/ trưởng bản/ thôn/ ấp và đại diện người dân.

Đảm bảo tính phù hợp, khả thi của các nội dung học tập. Các nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ cần phù hợp với yêu cầu PTBV của địa phương, cộng đồng, với các nhu cầu học tập ưu tiên của

người dân và khả năng, điều kiện thực hiện của các TTHTCĐ.

Đảm bảo sự kết hợp chặt chẽ, lồng ghép với các hoạt động, các chương trình tuyên truyền, giáo dục, của các ban ngành, đoàn thể, chương trình, dự án ở tại địa phương để tránh chồng chéo, lãng phí.

3.2. Các bước tiến hành: Khi xác định nội dung học tập vì sự PTBV các TTHTCĐ cần tiến hành theo các bước:

3.2.1. Tìm hiểu Chương trình giáo dục đáp ứng yêu cầu của người học, cập nhật kiến thức, kĩ năng, chuyển giao công nghệ của quốc gia

Mục đích: tìm hiểu Chương trình giáo dục đáp ứng yêu cầu của người học, cập nhật kiến thức, kĩ năng, chuyển giao công nghệ của trung ương, nhằm rà soát và lựa chọn các nội dung học tập vì sự PTBV phù hợp với địa phương.

Phương pháp: nghiên cứu tài liệu, phân tích, so sánh, tổng hợp.

Cách tiến hành:

Phân công người rà soát theo theo 5 nhóm chuyên sâu. Trong Chương trình giáo dục đáp ứng yêu cầu của người học, cập nhật kiến thức, kĩ năng, chuyển giao công nghệ của quốc gia có 5 chương trình nhỏ thuộc 5 lĩnh vực nội dung. Mỗi nhóm chịu trách nhiệm rà soát nội dung của một chương trình.

Từng nhóm tiến hành đọc, rà soát và chọn ra các nội dung học tập phù hợp với địa phương mình.

Trao đổi và thống nhất ý kiến giữa các nhóm.

3.2.2. Tìm hiểu định hướng phát triển kinh tế - xã hội của địa phương

Mục đích: tìm hiểu định hướng phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội và môi trường ở địa phương thông qua các văn bản chỉ đạo, các báo cáo tổng kết và phương hướng công tác của Đảng, chính quyền các cấp, của các ban ngành, đoàn thể ở địa phương, để có cơ sở cho việc xác định nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ.

Phương pháp: phương pháp nghiên cứu, hồi cứu các tư liệu, báo cáo, phương pháp chuyên gia, tọa đàm, hội thảo.

Cách tiến hành:

Thu thập các văn bản chỉ đạo, các báo cáo tổng kết và phương hướng công tác của Đảng, chính quyền các cấp, của các ban ngành, đoàn thể ở địa phương.

Đọc và phân tích, rút ra những kết luận chính về định hướng phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội và môi trường ở địa phương.

3.2.3. Xác định những yêu cầu PTBV của cộng đồng, địa phương

Mục đích: xác định những yêu cầu PTBV của cộng đồng, địa phương thông qua định hướng phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội và môi trường của địa phương và qua tình hình thực tế về phát triển bền vững ở địa phương, cộng đồng, để có cơ sở đề xuất các nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ.

Phương pháp: phương pháp nghiên cứu tài liệu, phân tích, so sánh, tổng hợp; quan sát, điều tra.

Cách tiến hành:

Đọc và tìm hiểu kĩ định hướng phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội và môi trường ở địa phương.

Phân tích những yêu cầu PTBV của địa phương, cộng đồng để tìm được những điểm nổi bật, quan trọng trong yêu cầu PTBV của địa phương, cộng đồng.

3.2.4. Tìm hiểu nhu cầu học tập của người dân ở TTHTCĐ

Mục đích: tìm hiểu nhu cầu học tập của người dân ở các TTHTCĐ trong địa bàn, đối chiếu, so sánh với yêu cầu PTBV của cộng đồng, địa phương, để có cơ sở đề xuất các nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ.

Phương pháp: phương pháp nghiên cứu tài liệu, số liệu, bảng biểu thống kê, phương pháp nghiên cứu thực tiễn (điều tra khảo sát bằng phiếu hỏi, phỏng vấn sâu, tọa đàm, thảo luận nhóm). Ngoài ra, có thể sử dụng phương pháp đánh giá nhanh nông thôn có sự tham gia của người dân, thông qua một số kĩ thuật cộng đồng như: vẽ sơ đồ thôn bản (tình hình giáo dục, dân số, bệnh tật, chăn nuôi), xây dựng sơ đồ cây (về nguyên nhân, hậu quả, thực trạng của mù chữ, của sinh đẻ không kế hoạch, không tàn phá rừng, hủy hoại môi trường), xây dựng lịch nông nghiệp, lịch bệnh tật, xây dựng ma trận, sắp xếp thứ hạng,...

Cách tiến hành:

Chia thành các nhóm chuyên sâu: Nhóm chuyên nghiên cứu/hỏi cứu tư liệu; nhóm chuyên điều tra, khảo sát, tổ chức tọa đàm, phỏng vấn, ...

Nhóm nghiên/hỏi cứu tư liệu sẽ thu thập và phân tích các báo cáo, số liệu, bảng biểu thống kê. Qua đó, rút ra những kết luận về nhu cầu học tập của người dân ở cộng đồng.

Nhóm điều tra, khảo sát sẽ gặp gỡ và điều tra, khảo sát những đối tượng như cán bộ xã, cán bộ thôn/xóm và đại diện người dân; xử lí, phân tích kết quả điều tra, khảo sát và rút ra những kết luận về nhu cầu học tập của người dân ở cộng đồng.

Các nhóm báo cáo kết quả làm việc; trao đổi và thống nhất ý kiến giữa các nhóm.

3.2.5. Rà soát các nội dung đã được học tập ở TTHTCĐ

Mục đích: rà soát các nội dung đã được học ở TTHTCĐ thông qua bản kế hoạch hoạt động và báo cáo tổng kết công tác hằng năm của TTHTCĐ, tìm hiểu nội dung nào đã học, nội dung nào chưa có căn bổ sung,.... để có cơ sở đề xuất các nội dung học tập vì sự PTBV.

Phương pháp: phương pháp nghiên cứu tài liệu, số liệu, bảng biểu thống kê, phương pháp nghiên cứu thực tiễn: điều tra khảo sát bằng phiếu hỏi, phỏng vấn sâu, tọa đàm, thảo luận nhóm. Đối tượng cần điều tra, khảo sát là những người trực tiếp chỉ đạo và những người trực tiếp thực hiện việc xác định nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ của địa phương và cả những người dân, những người đã tham gia học tập ở TTHTCĐ.

Cách tiến hành:

Chia thành các nhóm chuyên sâu: Nhóm chuyên nghiên cứu/hỏi cứu tư liệu; nhóm chuyên điều tra, khảo sát, tổ chức tọa đàm, phỏng vấn, ...

Nhóm nghiên/hỏi cứu tư liệu sẽ thu thập và tìm hiểu kế hoạch hoạt động và báo cáo tổng kết công tác hằng năm của TTHTCĐ. Qua đó, tìm hiểu nội dung nào đã học, nội dung nào chưa có căn bổ sung, ...

Nhóm điều tra, khảo sát sẽ gặp gỡ và điều tra, khảo sát đại diện cán bộ quản lí, GV/HĐV của TTHTCĐ và đại diện những người dân đã tham gia học tập ở TTHTCĐ; tìm hiểu nội dung nào đã học, nội dung nào chưa có căn bổ sung, ...

Các nhóm trao đổi và thống nhất ý kiến giữa các nhóm và rút ra kết luận về các nội dung đã học và những nội dung còn thiếu căn bổ sung.

3.2.6. Đề xuất nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ

Mục đích: đề xuất các nội dung học tập phù hợp với yêu cầu PTBV của cộng đồng và nhu cầu học tập của người dân ở cộng đồng; dự kiến các điều kiện thực hiện và cách thức thực hiện các nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ.

Phương pháp: tọa đàm, thảo luận nhóm, có thể sử dụng một số kĩ thuật cộng đồng như: xây dựng ma trận, sắp xếp thứ hạng,...

Cách tiến hành:

Nhóm các thành viên đề xuất nội dung học tập thảo luận, trao đổi về các nội dung học tập còn thiếu cần thiết phải bổ sung.

Xác định, đề xuất những nội dung học tập phù hợp với yêu cầu PTBV của địa phương, cộng đồng, với nhu cầu của người học, với điều kiện thực tế của TTHTCĐ.

Sắp xếp thứ tự ưu tiên các nội dung cần học tập phù hợp với yêu cầu PTBV của địa phương, của cộng đồng, với nhu cầu của người học, với điều kiện thực tế của TTHTCĐ.

Xây dựng kế hoạch học tập, dự kiến các điều kiện thực hiện.

Như vậy, để nâng cao chất lượng hoạt động ở TTHTCĐ, góp phần PTBV ở địa phương, các TTHTCĐ cần phải xác định những nội dung học tập thiết thực, phù hợp với nhu cầu của người học, yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội của địa phương và hướng tới yêu cầu về PTBV của cộng đồng, đất nước. Cách xác định nội dung học tập vì sự PTBV ở TTHTCĐ trên đây đã được thực hiện ở các TTHTCĐ của tỉnh Hòa Bình và đã có kết quả bước đầu. Các TTHTCĐ ở các địa phương có thể linh hoạt vận dụng tùy vào điều kiện thực tế của từng địa phương.

Tài liệu tham khảo

1. Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (tháng 10 năm 2009), “*Định hướng chiến lược phát triển bền vững ở Việt Nam*” (Chương trình nghị sự 21 của Việt Nam) (Tái bản lần thứ 3), Hà Nội.

2. Ủy ban quốc gia về thập kỉ giáo dục vì phát triển bền vững của Việt Nam, “*Chương trình hành động quốc gia về giáo dục vì sự phát triển bền vững (2006 – 2014)*”, Hà Nội, 2009.

3. UNESCO, “*Thập kỉ giáo dục vì sự phát triển bền vững Liên hợp quốc 2005 – 2014*”, Hà Nội, 2005.

4. Bộ Giáo dục và Đào tạo, “*Quy chế về tổ chức và hoạt động của trung tâm HTCĐ xã, phường, thị trấn*”, 2008.

5. Trung tâm Nghiên cứu Giáo dục không chính quy, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, “*Sổ tay phát triển trung tâm học tập cộng đồng bền vững*”, 2009.

SUMMARY

Sustainable development is an important issue for all nations, therefore the identification of learning contents on Sustainable development in the community learning centers is very important, in this article the author gives steps for identification of learning contents on Sustainable development: understanding the curriculum for meeting learners' needs, knowledge, skill update, technology transfer, understanding local socioeconomic development, needs of local, community sustainable development...

HÌNH THÀNH... (Tiếp theo trang 62)

hiểu tính chất và cơ sở của quy tắc nhân. Lựa chọn các dạng bài tập để HS có cơ hội thực hành tính nhân. Chẳng hạn quy tắc nhân các số tròn chục, tròn trăm, nhân với 10, 100, 1000 hoặc quy tắc nhân nhân với 11,...

Như vậy, để HS hình thành được kĩ năng tính toán cần làm cho HS hiểu được khái niệm phép tính, các kĩ thuật tính và luyện tập để tính được đúng và thành thạo. Ngoài ra, các hình thức tổ chức dạy học cũng tác động không nhỏ đến việc rèn luyện kĩ năng tính toán của trẻ. Ngoài những hình thức như học cá nhân, học theo nhóm, GV nên tổ chức các trò chơi học tập. Đây là một hình thức dạy học rất phù hợp với học sinh TH, thu hút được sự tham gia của học sinh, gây hứng thú và làm giảm sự mệt mỏi trong học tập. Hoặc tổ chức các hoạt động thực hành Toán ngoài lớp học như thực hành đo độ dài, sử dụng các dụng cụ đo đại lượng, thu thập số liệu, tính toán trên các số liệu đó,...

Đổi mới việc tổ chức dạy học tăng khả năng luyện tập, thực hành để hình thành kĩ năng tính toán cho HS ở tiểu học chắc chắn giúp cho các giờ

học toán được nhẹ nhàng, thân thiện hơn; giúp HS nói chung và HS dân tộc nói riêng có được khả năng tính toán thành thạo và chính xác.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Sách Toán, 2, 3, 4*, NXB Giáo dục, 2005.

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Sách Toán 2, chương trình song ngữ trên cơ sở tiếng mẹ đẻ*, NXB Giáo dục, 2010.

3. Phạm Văn Hoàn, Trần Thúc Trình, Phạm Gia Cốc, *Giáo dục học môn Toán*, NXB Giáo dục, 2000.

4. Phạm Đình Thực, *200 câu hỏi-đáp về dạy Toán ở tiểu học*, NXB Giáo dục, 2008.

SUMMARY

The author presents steps of numeracy skill formation process by primary school children: formation of mathematical operation; building and memorizing the calculation table; teaching students calculation techniques with 4 operations of addition, subtraction, multiplication, division; forming characteristics of the operations and quick calculation rules.